

DEN OPRIČNÍKA

Pistorius & Olšanská
Příbram 2009

Kniha vyšla s laskavou pomocí Nadace Český literární fond
a Ministerstva kultury České republiky

Z ruštiny přeložil Libor Dvořák

© 2006 by Vladimir Sorokin
Translation © Libor Dvořák, 2009

ISBN 978-80-7579-147-4

Grigoriji Lukjanovičovi

*Skuratovovi-Bělskému,
zvanému Maljuta*

Zdá se mi stále týž sen: Jdu polem nekonečným, ruským, za obzor ubíhajícím, vidím koně bílého před sebou, jdu k němu, čuju, že kůň je to zvláštní, kůň nad koně nade všechny, krasavec a bystronohý vůdce; chvátám, ale dohnat ho nemohu, do kroku přidávám, křičím a volám a pojednou vím, že v tom koni tkví všecek život můj, všecka má sudba, všecek zdar, že potřebný mi je jako vzduch, ale on se mi beze spěchu neustále vzdaluje, nikoho a ničeho nedbá, odchází navždy, odchází ode mě, odchází navěky, odchází nenávratně, odchází, odchází, odchází...

Mé mobilo mě budí:

Rána důtkami – a křik.

Znovu rána – a sten.

Třetí rána – a chropot.

To mi nahrál Jehňátko na Tajné správě, když tam zrovna mučili jednoho dálněvýchodního vojvodu. Taková hudba i mrtvého vzbudí.

„Tady Pařez,“ přikládám studené mobilo ke spavě teplému uchu.

„Zdráv budte, Andreji Daniloviči. Korostyljov,“ ozývá se hlas starého adjunkta z Vyslancecké správy a ze vzduchu hned vedle mobila vyplouvá chvějivý obraz jeho ustaraně kníraté mordy.

„Co chceš?“

„Dovoluji si vám připomenouti, že večer čekáme albánského vyslance. Je třeba tuctu mužů.“

„To vím,“ brumlám nespokojeně, i když jsem na to upřímně řečeno zapomněl.

„Tisíceré omluvy. Ale služba je služba.“

Kladu mobilo na stolek. K čemu ten adjunkt u všech všudy žádá mé muže? Ach ano... vyslanečtí teď pěstují i obřad omý-

vání rukou, na to jsem zapomněl... S očima stále ještě zavřenýma svěřím nohy s postele a hlavou pohazuji – po včerejšku je stále ještě těžká. Nahmátnu zvoneček a zatřesu jím. Slyším, jak za stěnou Fedka z kavalce seskakuje, šuká po kuchyni a nádobím řinčí. Sedím a hlava, ku procitnutí nepřipravená, se kloní stále hloub. Včera jsem opět musel vyvádět a pít jak nezavřený, ač jsem se zapřísahal pít a šňupat jenom s našimi, devětadevadesátkrát jsem se v Uspenském chrámu kajícně klaněl a ku svatému Vonifatijovi se modlil. A vše marno! Co si taky počít, když sousedovi Kirillu Ivanovičovi odolávat nejsem s to?! Je moudrý! A mívá k moudrým radám sklon. A já si na rozdíl od Jehňátka a Sivolaje kdejakého moudra v člověku vážím. Poslouchat převážlivé řeči Kirilla Ivanyče vydržím donekonečna, jenže když on je bez *koksíku* nemluvný...

Vstupuje Fedka:

„Pěkného pozdravení, Andreji Daniloviči.“

Konečně oči rozlepuji.

Fedka tu stojí s podnosem. Hubu má jako každé ráno pořádně pomačkanou a pitomou. Na tácu stojí tradiční souprava kocovinového jitra – sklenice bílého kvasu, sklenka vodky a půl sklenice zelného láku. Nejprve tedy lák. Štípe v nose a stahuje člověku celou kušnu. Vydechnu a hodím do sebe vodku. Do očí mi vhrknou slzy a Fedkova tlama se celá rozmaže. Vybavím si *skoro* všechno – kdo jsem, kde jsem a proč. Pomalu a opatrně se nadechnu. Vodku zapíjím kvasem. Uplyne minuta Převeliké Nehybnosti. Hlasitě říhnu; jako by mi celé nitro zasténalo. Setru si slzy. A teď už si vybavuji úplně všechno.

Fedka vše sklízí zpátky na podnos, klesá na koleno a nastavuje mi ruku. Já se o ni opírám a vstávám. Ráno z něj vane větší puch než večer. Taková je *pravda* jeho těla, před níž nikam neuniknete.

Tady důtky nepomůžou. Protahuji se a se supěním přistupuji k ikonostasu, zapaluji kahanec a klesám na kolena. Pronáším ranní modlitby a pokorně se klaním. Fedka stojí za mnou, křičuje se a tu a tam zívne.

Jen se domodlím, znovu za pomoci Fedkovy vstávám. Jdu do koupelny. Omývám si tvář již připravenou studniční vodou s ledivými střípky. Dívám se do zrcadla. Tvář je lehce připuchlá, chřípí nosu modravě žilkované, vlasy zcuchané. Na skráních první šediny. Trochu brzy na můj věk. Jenže taková už je naše služba, to ano. Státu sloužití těžké je břímě...

Vykonám velkou i malou potřebu, vstoupím do vířivky, spouštím program a temenem spočinu na pohodlném a měkkém podhlavníku. A popatřím na malovaný strop – děvčata trhající v sadu višně. To uklidňuje. Dívám se na dívčí nožky a na koše, zralými višněmi oplývající. Vanu plní voda a napěněná vzduchem kvasí kol mého těla. Vodka uvnitř a pěna zvenčí mě pozvolna staví na nohy. Po čtvrt hodině var bublinek ustává. Ještě chvíli ležím. Tisknu knoflík. Vstupuje Fedka s prostěradlem a županem. Pomáhá mi vylézt z vířivky, balí mě do prostěradla a halí do županu. Jdu do jídelny. Tam už Taňuška servíruje snídani. Na zdi opodál čeká zpravodajská bublina.

„Zprávy!“ velím úsečně.

Bublina se rozhoří, zavlní se v ní blankytná, bílá a rudá státní vlajka Vlasti se zlatým orlem dvouhlavým, halasí zvonice Ivana Velikého. Uskávám čaj s malinami a sleduji zprávy: Na severokavkazském úseku Jižní stěny opět kradou činovníci zemských správ, Potrubí na Dálném východě bude znovu uzavřeno, dokud Japončiči s prosíkem nepřichvátají, Číňané rozšiřují svá sídliště v Krasnojarsku a Novosibirsku, pokračuje soud s penězoměnci z Uralské státní pokladnice, Tataři staví ke Gosudarovu jubileu

inteligentní palác, mudřeci z Lékařské akademie pokusy s genem stárnutí dokončují, Muromští guslaři se na pouhých dvou koncertech představí v matičce Moskvě, hrabě Trifon Bagrationovič Golicyn zmlátil svou mladou ženu, v lednu se veřejné bičování na Senném náměstí ve Svato-Petrohradu ruší a kurs rublu k jüanu opět o půl kopějky zpevnil.

Taňuška servíruje syrniky, dušenou řepu v medu a rosol. Narozdíl od Fedky je Taňuška požehnaná a blahovonná. Suknice její příjemně šelestí.

Silný čaj a klikvový rosol mě s konečnou platností vracejí do života. Na čele vyráží spásný pot. Taňuška mi podává vlastnoručně vyšívány ubrousek. Tvář svou otírám, vstávám od stolu, křížuji se a Pánu našemu za všechno to požehnání blahořečím.

Je čas pustit se do Díla.

V šatně již čeká přesporní lazebník. Kráčím tam. Mlčenlivý, pomenší a zavalitý Samson mě s úklonou usazuje před zrcadla, tvář mi masíruje a šíjí levandulovým olejem potírá. Ruce má jako všichni holiči nepříjemné. S cynikem Mandelštamem a s tím jeho „moc je hnusná jako ruce holičovy“ však zásadně nesouhlasím. Moc je úchvatná a přitažlivá jako lůno vyšívачky, která ještě nerodila. No a ty lazebnické ruce... inu, co naděláš, nesluší se, aby nám brady holily ženské. Samson mi na tváře nanáší pěnu z oranžového spreje Čingischán, přepečlivě ji roztírá, aniž by se mé úzké a úhledné bradky jedinkrát dotkl, pak se chápe břitvy, na řemeni ji obtahuje, se skousnutým dolním rtem ku práci přistupuje a začíná plavně a hladce pěnu z mé tváře stahovat. Patřím na sebe. Tváře jsem již *nepřiliš* svěží. Za poslední dva roky jsem se spadl o dobrého půl pudu. Kruhy pod očima už vůbec nemizí. Všichni jsme chronicky nevyspalí. Ani uplynulá noc není výjimkou.

Samson odkládá břitvu, chápe se strojku a obratně upravuje sekerovitý ostrůvek mé bradky.

Drsně na sebe mrknu: Dobré jitro, Pařeze!

Nepříjemné ruce mi na tvář kladou horký ubrousek, provoněný mátou. Samson důkladně otírá mou tvář, červení mi tváře, kadeří vlasy, lehce je přelakuje, zlatým pudrem hojně popráší a do pravého ucha těžkou náušnici věší – zvoneček bez srdce. Takové nosí jednom naši. A žádná ta zemská, správná, střelecká, dumská či šlechtická svoloč si ani o vánočním maškarním veselí takový zvoneček na ucho zavěsit nedovolí.

Samson ještě navoní mou hlavu Divokým jablkem, mlčky se uklání a odchází – své dílo lazebnické již odvedl. A hned je tu Fedka. S tlamou ještě pořád pomačkanou, ale už si stihl převléct košili, vyčistit zuby a umýt ruce. Je připraven k obřadu mého oblékání. Přikládám dlaň ke své šatní almaře. Zámek piští, rudě poblikává a dubové dveře stranou odjíždějí. Každého jitra tak vidím všech osmnáctero svých oděvů. Už jen ta podívaná člověka povzbudí. Dnes máme obyčejný den. Takže něco všedního.

„Ten do práce,“ říkám Fedkovi.

Vytahuje šaty ze skříně a začíná mi je oblékat: bílé spodní prádlo, vyšívané křížkovým stehem, rudou halenu se zapínáním na straně, brokátovou kamizolu s kuním lemováním, vyzdobenou zlatými a stříbrnými nitkami, sametové kalhoty a rudé, mědí kované safiánové holínky. Přes brokátovou bundu mi pak přehodí dlouhý vatovaný černý kaftan z hrubého sukna.

Pohlédnu na sebe do zrcadla a almaru uzavřu.

Vcházím do síně a hledím na hodiny: 8.03. Je nejvyšší čas. V síni už na mě čekají domácí lidé – chůva s ikonou sv. Georgije Vítězného a Fedka s čapkou a opaskem. Nasazuji čapku z černého sametu a s okolkem sobolím a nechávám se pásat řeme-

nem koženým širokým. Na opasku vlevo visí kinžál v měděné pochvě, napravo pak rebroff v pouzdře dřevěném. A chuva mě mezitím křížkem přežehnává:

„Kéž tě přesvatá Bohorodička opatruje, Andrijušenko, a taky svatej Nikola a všichni svatý z Optiny!“

Ostrá bradička se jí třese a bleděmodrá uslzená očka si mě dojatě měří. Křížuji se a svatojiřskou ikonu líbám. Chuva mi do kapsy strká modlitbu „Konej s Boží pomocí“, vyšitou řeholnicemi Novoděvičího kláštera zlatou nití do černé stuhy. Bez téhle modlitby se do *Díla* nikdy nepouštím.

„A zdolávej vždy nepřátely své...“ mumlá Fedka a křížuje se.

Z černé kuchyně vyhlédne Anastasja – rudobílý sarafán, rusý cop na rameni pravém, smaragdové oči. Podle líček zruměnělých vidím, jak je rozdychtěná. Upřela zraky dolů, zprudka se uklonila, nádry vysokými zavlnila a za veřejí dubovou zase zmizela. A ve mně *srdce planutí* hnedlinko se probudilo z té letmé úklony dívčí: předminulá noc mi znovu svou temnou horkou náruč otevřela, stenem sladkým v uchu ožila, teplým tělem dívčím k mému se přivinula, horce zašeptala a vši mou krví žhavě proběhla.

Jenže *Dílo* přednější je.

Dnes toho mám věru nad hlavu. A k tomu všemu ještě ten vyslanec albánský...

Vycházím do zádveří. A tam už všechna čeled' v řadě se tísní – děvečky od krav, ženská z kuchyně, kuchař, metař, psář, hlídač i klíčnice:

„Budtež pozdraven, Andreji Daniloviči!“

Klaní se až po pás. Procházím kolem a lehce kývnu. Skřípnu panty. Otvírají se dveře kované. Na dvůr vycházím. Pěkný den se vydařil, s mrazíkem štiplavým. Sníh přes noc vůkolí lehce poprášil – i smrky, i plot, i věžičku strážní. Mám rád, když je

sníh! Ten všechno svinstvo zemské přizahalí. A duši očišťuje.

Mhouřím ve slunku požehnaném oči a obhlížím dvůr: Sýpka, seník, chlévy, konírna – vše důkladné a v pořádku vedené. Na řetězu hafan hlídací se zmítá, v psinci za domem chrti-barzoi kničí, kohout v kurníku kokrhá. Dvůr je čistě zameten a bílé hromady jsou hladké jako velikonoční vajíčka. U vrat stojí můj medák – rudý jak má halena, nizoučký a čistý. Vedle něj už čeká podkoní Timocha s psí hlavou v ruce a klaní se:

„Schvalujete, Andreji Daniloviči?“

A ukazuje mi tu hlavu psovskou pro dnešní den – je to huňatý vlkodav, oči v sloup zvrácené, jazyk jíním potažený, zuby jsou žluté a silné. Pěkné je to.

„Tak do toho!“

Timocha hlavu obratně připevňuje k přednímu nárazníku a k víku kufru pak koště. Příkládám dlaň k zámku medáka, střecha průzračná vzhůru se vzepne. Nořím se do ležatého sedadla z černé kůže. Připoutávám se. Startuji. Tesaná vrata přede mnou se otevírají. Vyjždím a cestou úzkou a přímou, starými zasněženými smrky vroubenou se ženu. Jaká krása! Moc pěkné místo. V zrcátku zřím svou usedlost, jak se vzdaluje vůčihledě. Pěkný dům, i ducha v sobě má. Bydlím tu sotva něco přes půl roku, ale pocit mám takový, jako bych se tu narodil a strávil tu celý život. Dřív tahle usedlost patřila zástupci penězoměnce z Pokladniční kanceláře Stěpanu Ignatjeviči Goročovovi. Když ale v dobách Velké čistky pokladniční upadl v nemilost a najednou byl *holý*, tak jsme si na něj došlápli. Toho léta padlo v Pokladniční kanceláři hodně hlav. Bobrova s jeho pěti spřeženci jsme v kleci kované po celé Moskvě vozili, potom je karabáči spráskali a nakonec na popravišti o hlavu připravili. Dobrou polovinu dalších jsme z Moskvy až za Ural vyhnali. Hodně práce jsme s nimi měli...

Goročovovi jsme tenkrát, jak se sluší a patří, nejdřív hubu hnojem protáhli, pak mu ji bankovkami nacpali, zašili, svíci do zadnice vrazili a na bránu do nádvoří pověsili. Rodinu bylo nakázáno nechat na pokoji. A usedlost pak mně připsána byla. Spravedlivý je náš Gosudar. A zaplat' Pán Bůh.

Cesta doprava se stáčí.

Vyjíždím na Rublovou silnici. Pěkná je, dvouúrovňová, o deseti pruzích. Řadím se do levého, rudého. To je náš pruh. Státní. Dokud naživu budu a při věcech státních, jenom po něm jezdit budu.

Sotva další řidiči rudý medák opričníka se psí hlavou spatří, hned se rozestupují. Svištím vzduchem svěžím kol hlavního města, pedál sešlapuji. Strážník zrakem uctivým mě provází. Zavelím:

„Rádio Matička Rus!“

V kabině hned ožije hlas měkký dívčí:

„Zdráv buďte, Andreji Daniloviči.“

Všechny novinky už vím. Zpitá duše píseň laskavou si žádá.

„Zazpívejte mi něco o stepi a orlu.“

„Stane se.“

A guslaři už jemně hrají, rolničky cinkají, zvonek stříbrný se rozezvoní a pak už:

*Hoj, ty stepi široká,
stepi nekonečná,
doširoka, matičko,
rozeběhla ses.*

*Hoj, ty stepní orle,
k nebesům už vzlétáš,
hoj, to donský kozák
v tanci všechno smetá.*

Zpívá Kremelský sbor Rudého praporu. Mocně zpívá, pěkně. Píseň za srdce bere, až slzy do očí se hrnou. Medák se žene k Moskvě bělokamenné, jen se stromy i domy míhají. Stromy sněhem objaté sytě jiskří. A duše ožívá, očišťuje se, po vznešeném baží...

*Hoj, nelétej, orle,
nízko nad zemí.
Hoj, necválej, hochu,
blízko ku břehu!*

S touhle písní bych býval jistě vydržel až do Moskvy, ale kdosi mě vyrušil. To volá Berla. Jeho tlama pěstěná v rámečku duhovém se zjevuje.

„Aby tě čert vzal...“, mumlám si pod nos a píseň vypínám.

„Jsi to ty, Pařeze?“

„Co otravuješ?“

„Slovo a Dílo!“

„Tak spust!“

„Máme s dědičným kříž.“

„Jak tomu mám rozumět?“

„Ten důkaz kacírství jsme mu přes noc podstrčit nedokázali.“

„No to mi ani neříkej! A pročs nic nehlásil, mozku slepičí?“

„Do posledního okamžičku jsme čekali, ale ostrahu má jaksepatří, tři chlapy.“

„Co Táta, už to ví?“

„To ne. Řekni to Tátovi sám, Pařeze, já se oštejchám. Má na mě vztek, eště krzevá ty kupce. Já se ho bojím. Udělej to pro mě, nebudeš litovat.“

Volám Tátu. Ve vzduchu vpravo od volantu se rodí jeho široká tvář s bradou ryšavou.

„Zdráv buď, Táto.“

„Nazdar, Pařeze. Jsi připraven?“

„Copak já, já jsem připraven vždycky, ale naši to tentokrát trochu nezvládli. Nepodařilo se jim dědičnému důkaz podstrčit.“

„Toho ani není zapotřebí...“ zívá Táta a předvedl tak zdravé pevné zuby. „Do něj se můžete pustit i bez kacířství. Je *holý*. Ale na jedno pamatuj: rodiny se nedotýkat, rozuměls?“

„Rozuměl,“ přikývl jsem, vypnul Tátu a znovu zapnul Berlu. „Taks to slyšel?“

„Slyšel,“ zašklebil se s úlevou. „Pánbu ti to zaplať...“

„Pánbu s tím nemá nic společného. Gosudarovi žehnej.“

„Slovo a Dílo!“

„Hlavně to nezmeškej, ty flamendře!“

„Já už jsem tady.“

Zatáčím do Prvního Uspenského úvozu. Tady je les ještě vyšší než jinde ve vřkólí – staré, věkovité smrky. Za předlouhý život svůj viděly už vskutku mnohé. Pamatují, baže pamatují Zmatek Rudý, Zmatek Bílý, Zmatek Šedý i Obrodu Rusi. A pamatují si i Proměnění. My se už dávno na prach rozpadnem, do světů jiných odlétnem, a ty velebné smrky moskevské dál tu budou stát a větvemi vznešenými pokyvvovat...

Vida vida, jak na šlechtu dědičnou najednou dochází! Teď už ani kacířiny není zapotřebí. V minulém týdnu to přesně takto Prozorovského potrefilo, a teď tedy tenhle... Přísně Gosudar začal s dědičnými nakládat. A správně činí. Když je hlava dole, pro vlasy už neplač. Na vojnu ses dal – musíš bojovat! Když ses napřáh, taky tni!

Před sebou vidím dva naše v rudých medácích. Doháním je a zvolňuji. Jedeme za sebou. Pak zabočujeme. Ještě kousek – a zastavujeme u vrat usedlosti dědičného Ivana Ivanoviče Kunicyna.

Už je tu osm našich aut. Vidím tu Berlu, Pindu, Sivolaje, Pohodu, Halamu, Zmrzlíka, Nařvance a Hroma. Táta sem poslal *vybrané*. Správně, Táto. Kunicyn bude tvrdý oříšek. Na toho je třeba cviku, abychom ho rozlouskli.

Parkuji, vystupuji z auta, kufr otevírám a vyjímám z něj kyj svůj tesaný. Jdu k našim. Stojí tu a čekají na povel. Táta tu není, takže velím já. Zdravíme se, jak se sluší a patří. Dívám se na ohradu. V lese kolem dokola už sedí ostrostřelci z Tajné správy nám ku pomoci. Na Gosudarův rozkaz byla usedlost obležena už uprostřed noci. Aby ani myška zlomyslná neproklouzla, aby se ani komár zlovolný neprotáhl.

Jenže dědičný má vrata pevná. Jehňátko zvoní u branky a pořád opakuje:

„Otevři, Ivane Ivanyči! Otevři pěkně po dobrém!“

„Bez diakonů z Dumy vás nepustím, vrahouni!“ ozývá se z reproduktoru.

„Bude hůř, Ivane Ivanyči!“

„Mně už hůř nebude, ty pse!“

Co je pravda, to je pravda. Horší je to už jen v Tajné kanceláři. Jenže tam Ivan Ivanyč ani jezdit nemusí. Poradíme si sami. Naši už na to čekají. Je čas!

Přistupuji k vratům. Opričníci strnou. Buším kyjem do vrat poprvé:

„Běda domu tomuto!“

Podruhé:

„Běda domu tomuto!“

A potřetí:

„Běda domu tomuto!“

A opričníci se dávají do pohybu:

„Slovo a Dílo! Hojda!“

„Hojda! Slovo a Dílo!“

„Slovo a Dílo!“

„Hojda! Hojda! Hojda!“

Popleskávám Jehňátka po rameni:

„Konej!“

Jehňátko se Sivolajem nelení a bombu k bráně navěsí. Báčlo to, až z dubových vrat štěpiny odletují. A my s kyji do průlomu. Tam už proti nám dědičného strážce, taky s obuchy. Palné zbraně jsou obráncům zakázány, jinak je střelci z lesa všechny dostanou svými samostříly ocelonosnými. Dumský zákon ovšem praví, že kdo našemu *nájezdu* s obuchem v ruce odolá, ten nebude trestán.

Vnikáme dovnitř. Usedlost Ivana Ivanoviče je požehnaná, dvůr pěkně rozlehlý. Tady bude kde se pokočkovat. Čeká na nás houf stráží a čeledi s obuchy v rukou. A tři psi, zatím na řetězech, kteří se na nás jen hrnou. Bít se s takovou bandou je docela svízle. Asi se budeme muset nějak dohodnout. Státní zájem je třeba hájit chytře. A tak ruku pozvedám:

„Járku, chlapi! Váš pán tohle nepřežije!“

„To víme!“ křičí strážce. „Ale s váma se stejně budeme muset pobít!“

„Počkejte! A co kdybychom z každé strany vybrali jednoho zápasníka? Když vyhraje váš, odejdete bez úhony, a ještě s majetečkem! Nu a když náš, všechno vaše bude naše!“

Stráž se zamyslela. A v tom na ně Sivolaj:

„Dejte na nás, dokud máme uznání! Stejně vás dostaneme, až přijdou posily! Opričnině se přece nikdo neubrání!“

Poradili se a zakřičeli:

„Dobrá! Jaký budou zbraně?“

„Jenom pěsti!“ odpovídám jim.

Předstupuje jejich zápasník – honák od krav, tlama jak tykev.

Svléká kožich, rukavice natahuje a nos hřbetem ruky utírá. Jenže na takové věci jsme nachystáni: Pohoda odhazuje svůj černý kufťák do Sivolajovy náruče, čapku s kuním okolkem otřepává, kazajku brokátovou sejme, ramena junácká hedvábem obepnutá protahuje, lišácky na mě mrká a kupředu pokročí. Pokud jde o pěstní boje, je proti Pohodovi dokonce i Máslo jen usmrkánek. Není to žádný habán, ale ramen pevných, v kosti dobře rostlý, rukou chytlavých a všecek obratný. Zasáhnout jeho hubu hladkou není žádný špás. Zato od něj *maso* schytat se vám snadno přihodí, dřív než se nadějete.

Lišácky pohlíží na soupeře, očka mhouří a s opaskem hedvábným si pohrává:

„Tak co, tlapáku, nevádí, že budeš bit?“

„Nekasej se, opričníku, a nechval dne před večerem!“

Pohoda a skoták se v kruhu obcházejí, jeden druhého si zraky měří. Přioděn je každý jinak, v životě každému jiné místo přínáleží, každý jinému pánu slouží, ale když se na ně zadíváte, jsou oba ze stejného těsta udělání. Oba jsou to rázní ruští chlapi.

Stavíme se koldokola a s dvorskou čeledí se mísíme. Když se muži bijí holýma rukama, tak se to takhle patří. Teď jsou si všichni rovni – pán i kmán, urozený i pacholek. Pěst je sama sobě panovnicí.

Pohoda se uculuje, skotáku se pošklebuje, rukama junáckýma lehce potřásá. A skoták to nevydrží, mocnou pěstí hřmotně máchne. Jenže Pohoda jen přidřepne a sám krátkým švihem soka pod žebra zasahuje. Skoták jen hekl, ale vydržel. A Pohoda zas jen kolem tančí, jako děvucha-poletucha se natřásá, rozverně pomrkává a jazýček růžový vyplazuje. Skoták tanečky nectí, heká a znovu se rozpřahuje. Jenže Pohoda je rychlejší – zleva do brady, zprava do žeber – švih! švih! Až ta žebra zakřupala. A mocné

pěsti znovu uhnul. Skoták se rozeřval jako medvěd a zamával pazoury, až z nich rukavice odlétly. Jenže vše marno: znovu pod žebra a prásk ho přes kušnu! Chlapisko ustupuje a potácí se jako medvěd na zadních. Sevřel ruce do zámku a řve a roztíná jimi mrazivý vzduch. Jenže vše marno – švih! švih! švih! Pohodovy ruce jsou hbité, skoták už má hubu samou krev, oko natlučené a z nosu taky kane červená. Nachové krůpěje odletují, v zimním slunci jako rubíny se třpytí a na sních udusaný dopadají.

Čeď se smuší. Naši po sobě významně pokukují. Skoták se kymácí, rozbitým nosem popotahuje, drť ze zubů vyplivuje. Ještě rána, a ještě. Chlapisko couvá a pazoury mává, jako když brumlavý míška lesní včelky odhání. Jenže Pohoda mu pokoje nedá – ještě a ještě! Opričník buší tvrdě a přesně. Naši pískají a jásají. A je tu rána poslední, ničivá. Skoták padá na záda. Pohoda mu krásnou botou vysokou na hruď došlápne, nůž z pochvy vytahuje, a škrť jí skotákovi po tlamě! Takhle. Pro ponaučení. Jinak se to *ted'* ani nesluší.

Když *dojde na krev*, vše pak běží jako po másle.

Čeď všecká pohasla. Tlapák se popadl za pořezanou držku a skrz prsty mu krvička prýští.

Pohoda nůž do pochvy zasouvá, plivne na poraženého a na chášku se obrací:

„No vida! Huba už je od krve!“

Jsou to slova vskutku *známá*. Ta naši říkají vždycky. Tak se to prostě *zavedlo*.

Je zapotřebí všemu konec učinit. Zvedám kyj:

„Na kolena, tlapáci!“

V takovýchto okamžicích se všechno hned ukáže. Aj, a jak pěkně se ten ruský člověk vyjeví! Tváře, tváře ztumpachovělé chasy. Prosté ruské tváře. Jak rád na ně zřím v takovýchto chví-

lích, v *okamžení pravdy*. Jsou jak zrcadlo. Co se v něm zrcadlíme my. A zimní slunko.

To zrcadlo se zaplat Pán Bůh nezkalilo, za ta léta nepotemnělo. Chasa padá na kolena.

Naši se uvolnili a přecházejí sem a tam.

A vtom už volá Táta, který vše ze svého sídla moskevského sledoval:

„Chlapík!“

„Sloužíme Rusi, Táto! Co s domem?“

„Pryč s ním.“

Pryč s ním? Tak to je novota... *Zdrčená* usedlost se obvykle ponechávala pro někoho z našich. I původní čeled' tam zůstávala pro nového pána. Jako to mám třeba já. Koukáme po sobě. Táta cení bílé zuby:

„Co dumáte, sokolíci? Bylo vám řečeno, ať tam zbyde holá pláň!“

„Provedeme, Táto!“

Aha. Holá pláň. To znamená *červeného kohouta*. Což tu nebylo už hodně dlouho. Jenže rozkaz je rozkaz. O tom se nediskutuje. A tak čeledi zavelím:

„Každý si můžete vzít po pytli krámů! Máte na to dvě minuty!“

Chasa už pochopila, že dům je ztracen. Rozběhli se, jako když do vrabců střelí, rozlezli se po svých koutech, aby si vzali, co si nahospodařili a zároveň i co zrovna pod ruku přijde. A naši si taky dům bedlivě prohlízejí – mříže, kované dveře, stěny z červených cihel. Všechno důkladné. Zdi bytelné, cihly rovně kladené. Závěsy v oknech zatažené, ale ne úplně, skulinami vyhlízejí bystré oči. Za mřížemi panuje teplo domova, teplo na rozloučenou, schoulené a rozechvělé předsmrtným děsem. Ó, jak sladké je pronikat do útulnosti této, jak sladké je vydlobávat odtud onu poslední rozechvělost!

Čeled' už si nabrala po pytlí majetečku. Pokorně se plouží jeden za druhým jako potulní mrzáci. Pouštíme je k vratům. U průlomů stráží střelci s paprskostříly. Chasa opouští usedlost a ohlíží se. Jen se podívejte, tlapáci, to vám budiž dopřáno. Protože teď přišla naše hodina. Obstupujeme dům a bušíme kyji do mříží a do stěn.

„Hojda!“

„Hojda!“

„Hojda!“

Pak ho celý třikrát obcházíme po slunci.

„Běda domu tomuto!“

„Běda domu tomuto!“

„Běda domu tomuto!“

A Jehňátko už další bombu ke dveřím kovaným upevňuje. Odstupujeme a uši si rukavicemi zakrýváme. Buchla bomba, a dveře jsou fuč. Jenže za nimi další, dřevěné. Sivolaj už vytahuje řezák paprskový. Vypískl plamen modravý a běsný, opřel se do dveří v tenkém vláknu – a ty se vysypaly.

Vstupujeme dovnitř. Úplně klidně. Teď už by spěch nebyl k ničemu.

Uvnitř je ticho, poklidno. Dědičný má pěkné sídlo, takové domácké. V salonu je vše po čínském způsobu – lehátka, koberce, nízké stolky, vázy vysoké jako dospělý člověk, rohože, draci na hedvábu a draci z nefritu zeleného. Zpravodajské bubliny taky čínské, ohýbané, černým dřevem vykládané. Celé to tu Orientem zavání. Co naplat, taková je móda. Stoupáme vzhůru po schodišti širokém, běhounem čínským pokrytém. Tady se vznášejí vůně obyčejného domova – oleje z kahance pod ikonou, starého dřeva, starých knih a kozlíkových kapek. Stěny roubené, ladně přitesané a konopím utěsněné. A všude vyšívané ručníky

a ubrousky, truhlice, komody, samovary a kachlová kamna. Rozcházíme se po místnostech. Nikde nikdo. Že by nám utekl, hnida jedna? Přecházíme sem a tam, kyji pod postelemi šátráme, prádlo přehrabujeme a malované almarmy naruby obracíme. Jenže pán domu nikde.

„Přece nevyletěl komínem,“ mumlá si pod nos Berla.

„Že tu někde bude tajná chodba!“ vrtá Hrom kyjem v komodě.

„Dům obklíčili střelci, nemá kam se podít!“ namítám jim.

Vystupujeme nahoru do mansardy. Zimní zahrada, kameny, vodní stěna, trezažéry a observatoř. Dneska má každý observa-toř... To je věc, kterou zaboža nepochopím: astronomie či astrologie jsou samozřejmě ušlechtilé vědy, ale k čemu teleskop? To přece není čarodějná kniha! A poptávka po hvězdářských dalekohledech je v městě sídelním prostě neuvěřitelná, až to člověku na rozum nejde. Dokonce i Táta si postavil na svou usedlost dalekohled. Pravda, dívat se do něj většinou nemá kdy.

Berla jako by mi v hlavě četl:

„Dnesko každé dědičnej a každé lichvář čučí do dalekohledu. Co voni tam tak asi chtěj vyčučet? Že by svou smrt?“

„Možná Boha,“ ušklíbne se Pinda a klepne kyjem po palmě.

„Nerouhej se!“ zpraží ho hned Tátův hlas.

„Promiň, Táto,“ křížuje se Pinda, „to mi snad sám dábel hlavu poplet...“

„Proč hledáte postaru, moulové!“ není Táta k utišení. „Zapněte 'psa'!“

Zapínáme tedy „psa“. Ten se rozpiští a ukáže do přízemí. Jdeme dolů. „Pes“ nás dovede až ke dvěma čínským vázám. Jsou velké, vyšší než já a stojí přímo na podlaze. Díváme se po sobě. Pak na sebe mrkneme. Pokynu Pindovi a Sivolajovi. Ti se napřáhnou – a bum obuchy do váz! Rozlétá se do stran porcelán

teničkový, jako skořápka obrovitánských vajec dračích. A z těch vajec se jako Kastorové a Polluxové sypou děti dědičného! Popadají na koberec, a ječet a ječet. Jsou tři, čtyři... šest jich dohromady je. Všechny plavé a po roce od sebe – jako schůdky.

„Tak takhle je to!“ chechtá se neviditelný Táta. „Vidíte to, na co nepřijde, mizera!“

„Úplně se strachy podělal!“ šklebí se na děti Sivolaj.

Šklebí se *nepěkně*. Ale děti my přece necháváme na pokoji... Tedy – pokud nedostaneme rozkaz *zmáčknout i drůbky*, to se pak pochopitelně nedá nic dělat. Ovšem jinak o zbytečnou krev nestojíme.

Naši ty děti chytají jako koroptvičky a v podpaždí je pryč odnášejí. Venku už stojí žlutý autobus, se kterým sem ze sirotčince přijel chromý Averjan Trofimyč. Ten se o drobotinu postará, nechá ji zvlčet, vychová z ní poctivé občany velké země.

Na pláč dětský se ženy dědičných snadno chytí, úplně jako na třpytku: ani choť Kunicynova nevydržela a ve skrýši své zaskučela. Babské srdce není z kamene. Jdeme za tím hlasem, do kuchyně naše cesta vede. Beze spěchu vstupujeme. Rozhlížíme se. Pěknou má kuchyň Ivan Ivanovič. Prostornou, a s fištrónem zařízenou. Všude stoly pracovní, a sporáky, a regály z oceli a skla s nádobím i kořením, a rafinované pícky s paprsky horkými i studenými, a hi-tec zámořský, a lednice průhledné, trvale přisvícené, a nože všeho druhu, a vprostřed toho všeho ruská pec, široká a bílá. Ivan Ivanovič věci rozumí. Jaké by to bylo pravoslavné stolování, kdyby při něm nebyla zelňačka a kaše z ruské pece? Copak v nějaké zámořské mikrovlnce se pirohy dají upéct tak jako v naší ruské peci? Copak se jinde mléko lépe srazí? A co tatíček ruský chléb? Ruský chléb je třeba péct v ruské peci, to vám i poslední žebrák poví.

Půlkruhový vstup do pece zakrývá měděná zástěna. Jehňátko přistoupí blíž a ohnutým prstem na ni zaklepe:

„Šedý vlk příběhl, pirožky vám přinesl. Ťuktuk, kdopak to v pícce přebývá?“

A za zástěnou už babský kvil a chlapské kletby. Ivan Ivanovič se na ženu hněvá, že je křikem prozradila. Jenže jinak to ani nejde. Ženské zkrátka mají srdce na pravém místě, za to je taky máme rádi.

Jehňátko zástěnu odtahuje, naši se chápou pecních vidlic a pohrabáčů a těmi dědičného a jeho manželku na světlo boží vyšťourávají. Oba jsou celí od sazí a vzpírají se. Dědičnému hned ruce vážeme a do huby roubík vrážíme. Pak za lokty a na dvůr. No a žena... se ženou si ještě pošpásujem. Tak se to *patří*. Už ji provazy připoutávají ke stolu pracovnímu, bouracímu. Pěknou žinku má Ivan Ivanovič – úhledného tílka, krásné tvářinky, pěkně ceckatou, s pořádnou zadnicí a vypadá i prudká. Nejdřív nás ale čeká dědičný. Všichni se hrneme z domu na dvůr. Tam už stojí Zmrzlík a Hrom s košťaty a Nařvanec s namydleným provazem. Opričníci vlečou dědičného za nohy od domovních dveří k vratům, na poslední cestu. Zmrzlík s Hromem za nimi stopy zametají, aby po vzpurníkovi proti Dílu Gosudarovu nezbylo na Rusi ani památky. Nařvanec už vylezl na bránu a obratně provaz uvazuje – však taky nepřátele státu ruského nevěší poprvé. Všichni si stoupáme do brány a dědičného na rukou svých vysoko vyzvedáme:

„Slovo a Dílo!“

Ještě okamžik – a už se Ivan Ivanovič houpe na oprátce, naposledy sebou zaškubal, zachroptěl, zasupěl a táhlým pšoukem na rozloučenou se rozprdel. Čapky smekáme a křižujem se. A zase si je nasazujem. Čekáme, až z dědičného vyprchá i poslední známka života.

Třetina je vykonána. A teď ženská. Vracíme se do domu.

„K smrti ne!“ varuje nás *jako vždycky* Tátův hlas.

„Jasná věc, Tátó!“

Je to věc vášně, věc přepotřebná. Z té člověku sil na zdolávání nepřátel ruského státu přibývá. Taková *šťavnatost* ale taky má svůj řád. Začínat a *udělat* vše je třeba podle důležitosti. Takže první budu já. Vdovička již zesnulého Ivana Ivanoviče se po stole zmítá, křičí a sténá. Strhávám z ní šat a pak z ní rvu i prádlo spodní přepychové. Jehňátko se Sivolajem už zvedají a ohýbají nohy její bílé, hladké a pěstěné a ve výšce je drží. Nožky mám u ženských věru rád, zejména pak lýtka a prstíky. Žena Ivana Ivanoviče má lýtka pobledlá, chladivá, a prstíky na nohou jemné, hebké, s pěstěnými nehtíky, růžovým lakem pokrytými. Bezmocné její nohy se svíjejí v silných rukou opričnických a prstíky se ze všeho toho napětí a děsu drobně chvějí a roztahují se. Beránek se Sivolajem znají moje slabůstky – už se to jemné ženské chodidlo chvěje přímo před mými ústy, já беру roztrěsené prstíky do rtů a do jejího lůna vpouštím lysého *tchořika* svého.

Jak sladko!

A vdovička se zmítá jako živé růžové prasátečko na rožni rozpáleném, vdovička se celá třese a kvičí. Zatínám zuby do chodidla jejího. A ona vřeští a hází sebou po stole. A já poutivě a nezadržitelně konám svou *šťavnatou* věc.

„Hojda! Hojda!“ huhlají opričníci a odvracejí se.

Je to důležitá věc.

Potřebná věc.

Dobrá věc.

Bez téhle věci by *nájezd* byl jako kůň bez muže v sedle... kůň bez uzdy... kůň bílý, kůň... krásný... moudrý... uhranutý... kůň... jemný kůň ohnivý... sladký... cukrový koník bez jezdce... a bez uzdy... běs uzdy... s běsem bílým... s běsem sladkým... s běsem

cukrové uzdy... s běsem cukrové uzdy... s běsem cukrové uzdy...
jak daleko je do píííízzdddýýýýýý!

Je sladké zanechat své semeno v lůně ženy nepřítelů státu.

Sladší než utínat hlavy nepřítelům samotným.

Hebké vdoviččiny prstíky mi vypadávají z úst.

Před očima plují barevná kola duhová.

Přenechávám své místo Berlovi. Jeho úd se všitou říční perlou
palcátu Ilji Muromce je podoben.

Achich ach..., že tady ale ten dědičný má přetopeno! Vycházím z domu na dvůr a na lavičku usedám. Ty caparty už odvezli. Po zmláceném a pořezaném skotákovi zůstaly ve sněhu jen stříkance krve. Střelci přešlapují v bráně s oběšencem a mrtvého si prohlížejí. Vytahují krabičku otcin a zapalují si. Jak já s tímhle zlozvykem odporným busurmanským zápolím! Už jsem počet omezil na sedm denně, ale nechat toho nadobro nemám sil. Otec Paisij už se za mě modlil, svaté knihy mě číst nutil. Ale nepomohlo to... Táhne se dým ve vánku mrazivém. Slunce září stále stejně, se sněhem se líbá. Mám zimu rád. Mráz hlavu čistí, krev z něj lépe proudí. V zimě se v Rusku všechny státnické věci daří rychleji a lépe. O mnoho lépe.

Ze dveří vychází Berla. Pysky má celé naběhlé, div mu z nich slina nekane, oči ještě beze smyslu, úd svůj nachový a naběhlý do poklopce nikterak navrátit nemůže. Stojí doširoka rozkročený a chčije. Zpod kaftanu mu náhle knížka vypadne. Zvedám ji. Otevírám – a ejhle, Zakázané pohádky! Čtu si motto:

*V oněch časech prastarých
na Rusi svaté nožů nebylo,
pročež chlapi ruští
dobyčče čuráky roztínali.*

Ten svazeček je tisíckrát přečtený, celý ohmataný a umolovaný, divže z něj sádlo nekane.

„Co to čteš, ty prase?“ plácnu Berlu knížkou po čele. „Jestli to Táta uvidí, z opričniny tě požene.“

„Promiň, Pařeze, to mi sám rohatej nakukal,“ mumlá Berla.

„Ty si ale koleduješ, moulo! Co je to za hnusnou dobytčárnu? Kvůli tomhle jsme přece vybílili celou Tiskovou správu. To sis ukrad tam?“

„Ale ne, tou dobou jsem ještě v opričnině ani nebyl. To měl doma tenhle místní vojvoda, tam jsem si to čajzнул. Asi mě sám nečistej omámil.“

„My jsme ochranné hejno, ty hňupe, tak si to laskavě uvědom. My musíme mít rozum chladný a srdce držet v čistotě.“

„Já vim, já vim...“ škrábe se Berla otráveně v černých vlasech pod čepicí.

„Gosudar přece nemá hnusná slova rád.“

„Nojo, dyť vim.“

„Tak víš co? Tu knihu spal.“

„Spálím, Pařeze, namoutě...“ křížuje se rozmáchle a svazeček do záňadří ukrývá.

Vycházejí Nařvanec a Halama. Než za sebou dovřou dveře, slyším sténání dědičného paní.

„Šikovná mrcha!“ odplivuje si Halama a posunuje čapku do týla.

„Neuválcujou ji k smrti?“ ptám se a dusím nedopalek o lavičku.

„Ale né, neměli by...“ smrká širokolící usměvavý Nařvanec do kýmsi láskyplně vyšívaného kapesníčku.

Za chvílku se tu zjevuje i Zmrzlík. Po *kolomrdu* je vždy rozrušený a řečný. Slyšel jsem, že má vysokoškolské vzdělání, na univerzitě.

„Stejně je to nádhera, drtit nepřátele Ruska!“ brouká a vytahuje z kapsy krabičku otčin bez filtru. „Čingischán říkal, že největším potěšením na světě je vítězit nad nepřáteli, drancovat jejich majetek, jezdit na jejich koních a milovat jejich ženy. To byl moudrý člověk!“

Do krabičky s cigaretami se noří prsty Nařvancovy, Halamovy a Zmrzlíkovy. Já své módní křesadlo vytahuji a plamenem chladným všechny častuji:

„Proč vy jste taky všichni tomuhle ďábelskému zlozvyku podlehli? Cožpak nevíte, že tabák byl i na sedmi svatých kamenech navěky proklet?“

„Ale víme, Pařeze,“ ušklíbne se Nařvanec a slastně potáhne.

„Podkuřujete satanovi, opričníci. Ďábel naučil člověka kouřit tabák, aby ho člověk za to vzýval. Každá vykouřená cigareta je pochlebování slávě nečistého.“

„Jo? A mně jeden popíček říkal: Kdo tabáček kouří, pánubohu slouží,“ namítl hned Halama.

„Nojo. A u nás v pluku jeden setník říkával: Uzený dýl vydrží,“ povzdechl si Berla a taky sáhl po cigaretě.

„Vy jste zkrátka pitomové! Náš Gosudar třeba vůbec nekouří,“ kárám je dál. „A Tátu toho taky nechal. Čisté plíce bychom proto měli mít i my. A ústa taky.“

Poslouchají mě a mlčky pokuřují.

Dveře se otevírají, z nich se valí zbylí chlapi a vynášejí ženušku dědičného. Nahou, v bezvědomí, na ovčím kožichu. Válcovat baby jsou naši chlapi zvyklí.

„Žije?“ ptám se.

„Na tohle se umírá jen zřídka,“ zubí se Pohoda. „To přece není mučící kůl!“

Uchopím ji za ruku bezvládnou. Tep cítím.

„Takže – teď ji odvezete rodině.“

„Jasný.“

Odnášejí ji. A nám zbývá už jen tečka. Opričníci si dům prohlížejí: je to bohatý dům, a majetku plný. Jenže když se má na Gosudarův pokyn *zbořit*, tak se tam drancovat nesmí. Takový je zákon. Všechnen majetek tu patří Gosudarovu *červenému kohoutovi*.

Kývám na Zmrzlíka, který u nás všechny ohnivé záležitosti spravuje:

„Konej!“

Svůj rebroff z pouzdra vytahuje a lahvovitý nástavec na něj přišroubovává. Poodcházíme od domu. Zmrzlík míří do okna a střílí. Ještě dál ode zdi odstupujem. Stavíme se do půlkruhu, kinžály z pochev tasíme, pozvedáme je, pak dolů pouštíme a na dům hroty jejich vytrvale míříme:

„Běda domu tomuto!“

„Běda domu tomuto!“

„Běda domu tomuto!“

Duní výbuch. Plamen hustý a zvichřený z oken se dere. Odletují střepy i úlomky rámů a mříží a do sněhu padají. Usedlost plane. Protože do ní přišel na návštěvu Gosudarův *červený kohout*.

„Pašáci!“ zrodí se v mrazivém vzduchu Tátova tvář, obkroužená duhovým rámečkem. „Střelci mají pohov a vy všichni na bohoslužbu do Uspenského!“

Konec díla je korunou. Pracoval jsi skvěle, pomodli se směle...

Vycházíme z vrat a nohám oběšence se vyhýbáme. Za vraty už střelci zpravodaje odstrkují. Ti se sem seběhli se svými aparáty, oheň si chtějí zaznamenat: Teď už mohou. Se Zpravodajskou kanceláří jsme od onoho památného listopadu zadobře.

Mávnu na setníka rukou. Aparáty míří na oheň a na oběšence. A v každém domě, v každé bublině zpravodajské vidí lidé pravoslavní sílu Gosudara i státu. Chápu, co je Slovo a Dílo.

Jak to říká náš Gosudar:

„Zákon a pořádek, to jsou věci, na nichž vždy spočívala a spočívati bude svatá Rus, z Šedého popela znovuzrozená.“

Svatá pravda!

V Uspenském chrámu je jako vždy temno, teplo a slavnostně. Hoří svíce, blyští se zlaté rámy ikon, kouří kadidlo v ruce útlého otce Juvenalije. Zní jeho tenký hlásek a u klirosu duní bas černobradého tlustého popa. A v sevřených řadách tu stojíme i my, celá moskevská opričnina. Je tu Táta, jeho pravá ruka Jerocha, a rovněž Kloub, jeho levá ruka. Taký všichni kmenoví, včetně mě. Prostě základ. A k tomu omladina. Jen Gosudar chybí. O pondělcích nám obvykle prokáže tu laskavost a přijde se pomodlit společně s námi. Dnes tu ale není, slunéčko naše přejasně. Je to Gosudar a má jistě plno starostí se státem. Anebo je ve svém domácím svatostánku a modlí se tam za svatou Rus. Vůle Gosudara je zákon a zároveň záhada. A zaplat' Pán Bůh.

Den je dnes obyčejný, pondělí. Bohoslužba proto je též obyčejná. Je po Vánocích, povozili jsme se na saních po řece Moskvě, spouštěli kříž do díry v ledu pod stříbrnou besídkou, smrkovými větvemi zdobenou, novorozence křtili, sami jsme se v ledové vodě smáčeli, z kanónů stříleli, Gosudarovi i Gosudarce se kláněli, se svitou kremelskou a Vnitřním kruhem v Granovitém sále Kremlu hodovali. Teď až do svátku očištění Bohorodičky nebude nic, žádné svátky, jen samé dny všední. Je třeba věnovat se Dílu.

„Nechať z mrtvých vstane Pán a zhynou nepřátelé jeho...“ hlásá otec Juvenalij.